

PRIKAZ KNJIGE

ANDA BUKVIĆ PAŽIN I MARIJA OTT FRANOLIĆ: VELIKA VAŽNOST MALIH PRIČA. ZAGREB: LJEVAK, 2023.

OSVRTI,
INTERVJUI,
PRIKAZI I
RECENZIJE

Vanja Kulaš

Knjižnica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

vkulas@ffzg.hr

Autorice ove komunikativne i uistinu pokretačke knjige popularno znanstvenog karaktera, jer namijenjena je raznorodnoj publici, nikako samo struci, polaze od postavke da je rano čitanje među ključnim preduvjetima zdravog i funkcionalnog demokratskog društva. Sva je prilika, uvjereni su Anda Bukvić Pažin i Marija Ott Franolić, da će upravo cjeloživotni čitatelji biti i odgovorni pojedinci sposobni donositi ispravne odluke, jer čitanjem, i to onim dubinskim, razvija se kritičko mišljenje, pa onda i vještina kompleksnog komuniciranja. Uz intelekt, ne manje bitno, kroz čitanje probranih slikovnica, a kasnije dakako i zahtjevnijih tekstova, razigravaju se mašta i kreativnost, ali i usvajaju moralne vrijednosti.

No, što je uopće dubinsko čitanje? Ukratko, ono koje od pukog čitača, nekoga tko je naprosto ovladao procesom praćenja i usvajanja teksta, stvara čitatelja koji je kadar razumjeti slojevitost pročitanog. Šansa da će osoba kojoj se čitalo od rođenja, koja je rasla čitajući, osviješteno i angažirano, od teksta do konteksta, u odraslim godinama biti podložna političkim, ideološkim ili rodnim manipulacijama svedena je na minimum. U ovo naše *anything goes* doba u kojem nam prijete idiokracija i potpuni gubitak kriterija, u kojem smo žrtve kulture amatera, o ugrozi ljudskih prava i temeljnih demokratska načela da ne govorimo, jasno je da ulaganje u razvoj kritičkog građanstva postaje gorući imperativ. Toj zadaći nužno se metodično posvetiti i to od djetetovih najranijih dana, a tu su uz, naravno, roditelje, odgojitelje, nastavnike, naglašeno je u tekstu, neizostavni i knjižničari.

U knjizi *Velika važnost malih priča* autorice na vrlo pristupačan način čitateljima, između ostalog, osvještavaju zapravo bjelodanu stvar: dok nam je govor automatiziran, za čitanje nismo programirani, stoga je za njegovo savladavanje neophodno vrijeme, a potom motivacija i koncentracija. Autorice, a obje su književne znanstvenice i pasionirane čitateljice, kroz niz projekata i dugogodišnje suradnje s vrtićima, školama i knjižnicama promiču čitanje djeci od najranije dobi. Čine to i objavljujući analitičke prikaze slikovnica koje su dotad, kao književno umjetnička vrsta, rijetko bile predmetom kritičkog razmatranja. U rad na ovoj knjizi upuštaju se udruživanjem svojih akademskih znanja, ali, još i važnije, profesionalnih i roditeljskih iskustava. Pišu četveroručno, pišu odvažno, gotovo prevratnički, s naoko utopijskim idejama o čitanju, u vremenu koje je knjizi nesklono; ako znamo da nam polovina sugrađana godišnje ne pročita nijednu knjigu, da se stručnjaci sve češće suočavaju s opskurnim stanjima poput digitalne demencije i amnezije kod odraslih, ali i djece, njihova agenda tim je smjelija, tim značajnija.

Ipak, tijekom pisanja autorice nisu bile same sebi dovoljne, knjiga je zamišljena, pojašnjavaju, kao višestruki dijalog, i to između teorije i prakse, zatim kao razmjena sa znanstvenicima i stručnjacima raznih profila na čiji se rad u tekstu referiraju, na koncu i kao rasprava između njih dviju. K tome, četiri su u knjizi kratka razgovora, s kritičarkom i spisateljicom Natašom Govedić, s teoretičarom i karikaturistom Midhatom Ajanovićem, sa sociologinjom Karin Doolan i sa spisateljicom Špelom Frlic, koji dinamiziraju četverodijelnu strukturu knjige.

Od četiri poglavlja, prvo je posvećeno uživanju u književnosti koja nam po potrebi može biti štošta, eskapizam, mogućnost katarze, prostor slobode, sredstvo društvene kohezije. U drugom se poglavlju autorice zaokupljaju slikovnicama, ponajprije kao višeslojnim umjetničkim djelom, a tek onda kao pedagoškim pomagalom. Pritom kvalitetne autorske slikovnice tretiraju i kao literaturu primjerenu odraslima, s obzirom na superiornu estetiku pojedinih naslova te njihovu interpretativnu složenost. Na tom mjestu autorice bilježe i lijep, životan primjer uporabne vrijednosti slikovnica u svojstvu materijala za samoučenje; u *Knjizi o knjižnici* (Sandorf, 2023.) novinarka Susan Orlean iznosi kako su stariji stanovnici doseljeničke četvrti Little Tokyo u Los Angelesu običavali u knjižnicama posuđivati baš slikovnice radi lakšeg savladavanja engleskog.

U istom poglavlju naći ćemo i opsežan popis preporučenih slikovnica, također i prijedlog kriterija za njihovo vrednovanje, a što može poslužiti članovima stručnih povjerenstava, ali i kritičarima. U zasebnoj cjelini unutar istog su poglavlja obrađeni stripovi, kao korisni u motiviranju mladih, a u nastavku se tematiziraju bajke oko kojih se u zadnje vrijeme, kako znamo, ispredaju kontroverze. Autorice su se stoga jednoglasno založile za bajke u izvornom i cjelovitom, necenzuriranom obliku iskazavši tako rezolutan stav spram nekritičkog nametanja političke korektnosti, ali i fenomena helikopter roditeljstva i, citiram, *vatiranog* ranog djetinjstva.

Treće poglavlje problematizira zadivljujuću činjenicu da čitanje mijenja mozak te nastoji odgovoriti na jedno od krucijalnih pitanja, kako statičnost knjige učiniti jednakovrijednom dinamičnom sadržaja na ekranima i svakodnevice u digitalnom društvu. Posljednje poglavlje nudi praktične savjete kako čitati s djecom. Knjiga se zatvara kazalom i simpatično, čak slobodarski organiziranom bogatom bibliografijom u kojoj se u istom nizu navode primarni i sekundarni izvori, pa slikovnice ravnopravno supostoje s teorijskom literaturom.

Pri kraju knjige autorice dobronamjerno i promišljeno, uz pokoju blagu kritiku, pišu o knjižnicama kao o prostoru neočekivanosti i otpora, ali i momentu normalnosti, ukazujući na dirljiv prizor iz ukrajinske ratne stvarnosti gdje su se knjižnice kao *sigurno mjesto za svakoga* u neveselim okolnostima prometnule u okupljališta izbjeglica i volontera, koji ondje borave u zajedništvu s knjižničarima i čitateljima.

Uz knjigu *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti* Anite Peti-Stantić (Ljevak, 2019.) knjiga Anđe Bukvić Pažin i Marije Ott Franolić dragocjen je prinos još uvijek mladom području proučavanja i podučavanja čitanja kod nas. Knjiga je pisana iskričavo i stilski besprijeekorno; autorice se očito nisu dale sapeti postulatima znanstvenog diskursa, zato *Velika važnost malih priča* uz stručnu relevantnost i edukativnost materije predstavlja itekakav čitateljski užitek.